

ตอนที่ 3 อักษรไทยน้อย

อักษรไทยน้อย

อักษรไทยน้อย หรืออักษรไทยอีสานมีรูปลักษณะใกล้เคียงกับอักษรที่ใช้ในล้านช้างหรือประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ในปัจจุบันนี้ด้วยเหตุดังกล่าวนักปราชญ์โบราณจึงได้ยืมชื่อไทยน้อยมาใช้เรียกชื่อรูปอักษรชนิดนี้ คำว่าไทยน้อยในที่นี้จึงหมายถึงรวมถึงคนไทยที่อยู่ในดินแดนสิบสองปันนา ล้านช้าง และล้านนาด้วย

จากการศึกษาพบว่าอักษรไทยน้อยเป็นอักษรกลุ่มตระกูลไทยอันมีลายสือไทยของพ่อขุนรามคำแหงเป็นต้นแบบ อักษรไทยน้อยมีรูปลักษณะเหมือนกับอักษรไทยสมัยพระยาสิทธิโหมมาก เมื่อเปรียบเทียบรูปอักษรตัวต่อตัวพบว่ามีการเปลี่ยนแปลงจากกันเพียงตัว ๓ (๓ พระยาสิทธิโหม ๓ , ๓ , ๓ อักษรไทยน้อยสมัยแรกๆและสมัยหลัง)

รูปอักษรสมัยพระยาสิทธิโหมและรูปอักษรไทยน้อยทั้งสมัยแรกที่พบในรูปของจารึกและสมัยหลังที่พบในคัมภีร์ไบลานและหนังสือจุ่ม คังได้นำมาแสดงไว้นี้

ตารางเปรียบเทียบอักษรไทยสุโขทัย-อักษรไทยน้อย

อ.สุโขทัย	อ.ไทยน้อยสมัยแรก		อ.ไทยน้อยสมัยหลัง	
	สมัยแรก	สมัยหลัง	สมัยแรก	สมัยหลัง
๑	ก	ก	ก	ก
๒	ข	ข	ข	ข
๓	ค	ค	ค	ค
๔	-	-	-	-
๕	-	ม	-	-
๖	ง	ง	ง	ง
๗	จ	จ	จ	จ
๘	ฉ	ฉ	ฉ	ฉ
๙	ช	ช	ช	ช
๑๐	ฌ	ฌ	ฌ	ฌ
๑๑	ฎ	ฎ	ฎ	ฎ
๑๒	ฏ	ฏ	ฏ	ฏ
๑๓	ฐ	ฐ	ฐ	ฐ
๑๔	ด	ด	ด	ด
๑๕	ต	ต	ต	ต
๑๖	ถ	ถ	ถ	ถ
๑๗	ด	ด	ด	ด
๑๘	ต	ต	ต	ต
๑๙	ถ	ถ	ถ	ถ
๒๐	ด	ด	ด	ด
๒๑	ต	ต	ต	ต
๒๒	ถ	ถ	ถ	ถ
๒๓	ด	ด	ด	ด
๒๔	ต	ต	ต	ต
๒๕	ถ	ถ	ถ	ถ
๒๖	ด	ด	ด	ด
๒๗	ต	ต	ต	ต
๒๘	ถ	ถ	ถ	ถ
๒๙	ด	ด	ด	ด
๓๐	ต	ต	ต	ต
๓๑	ถ	ถ	ถ	ถ
๓๒	ด	ด	ด	ด
๓๓	ต	ต	ต	ต
๓๔	ถ	ถ	ถ	ถ
๓๕	ด	ด	ด	ด
๓๖	ต	ต	ต	ต
๓๗	ถ	ถ	ถ	ถ
๓๘	ด	ด	ด	ด
๓๙	ต	ต	ต	ต
๔๐	ถ	ถ	ถ	ถ
๔๑	ด	ด	ด	ด
๔๒	ต	ต	ต	ต
๔๓	ถ	ถ	ถ	ถ
๔๔	ด	ด	ด	ด
๔๕	ต	ต	ต	ต
๔๖	ถ	ถ	ถ	ถ
๔๗	ด	ด	ด	ด
๔๘	ต	ต	ต	ต
๔๙	ถ	ถ	ถ	ถ
๕๐	ด	ด	ด	ด
๕๑	ต	ต	ต	ต
๕๒	ถ	ถ	ถ	ถ
๕๓	ด	ด	ด	ด
๕๔	ต	ต	ต	ต
๕๕	ถ	ถ	ถ	ถ
๕๖	ด	ด	ด	ด
๕๗	ต	ต	ต	ต
๕๘	ถ	ถ	ถ	ถ
๕๙	ด	ด	ด	ด
๖๐	ต	ต	ต	ต
๖๑	ถ	ถ	ถ	ถ
๖๒	ด	ด	ด	ด
๖๓	ต	ต	ต	ต
๖๔	ถ	ถ	ถ	ถ
๖๕	ด	ด	ด	ด
๖๖	ต	ต	ต	ต
๖๗	ถ	ถ	ถ	ถ
๖๘	ด	ด	ด	ด
๖๙	ต	ต	ต	ต
๗๐	ถ	ถ	ถ	ถ
๗๑	ด	ด	ด	ด
๗๒	ต	ต	ต	ต
๗๓	ถ	ถ	ถ	ถ
๗๔	ด	ด	ด	ด
๗๕	ต	ต	ต	ต
๗๖	ถ	ถ	ถ	ถ
๗๗	ด	ด	ด	ด
๗๘	ต	ต	ต	ต
๗๙	ถ	ถ	ถ	ถ
๘๐	ด	ด	ด	ด
๘๑	ต	ต	ต	ต
๘๒	ถ	ถ	ถ	ถ
๘๓	ด	ด	ด	ด
๘๔	ต	ต	ต	ต
๘๕	ถ	ถ	ถ	ถ
๘๖	ด	ด	ด	ด
๘๗	ต	ต	ต	ต
๘๘	ถ	ถ	ถ	ถ
๘๙	ด	ด	ด	ด
๙๐	ต	ต	ต	ต
๙๑	ถ	ถ	ถ	ถ
๙๒	ด	ด	ด	ด
๙๓	ต	ต	ต	ต
๙๔	ถ	ถ	ถ	ถ
๙๕	ด	ด	ด	ด
๙๖	ต	ต	ต	ต
๙๗	ถ	ถ	ถ	ถ
๙๘	ด	ด	ด	ด
๙๙	ต	ต	ต	ต
๑๐๐	ถ	ถ	ถ	ถ

จากหนังสือการอ่านจารึกสมัยต่างๆ

เมื่อได้ศึกษาเปรียบเทียบรูปอักษรไทยน้อยกับอักษรไทยสมัยพระยาสิทธิ โดยละเอียดพบว่า มีลักษณะที่เหมือนกันมากด้วยความเหมือนกันเช่นนี้จึงเป็นเหตุให้นักปราชญ์หลายท่านลงความเห็นถึงความเป็นมาของรูปอักษรไทยน้อยว่าน่าจะมีแนวทางการพัฒนามาสองทางด้วยกัน

แนวทางที่ 1 มาจากสุโขทัยโดยตรงแล้วเข้าสู่อาณาจักรล้านช้าง แนวความคิดนี้ได้อ้างเอาศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหงที่กล่าวไว้ว่า เมืองเวียงจันทน์ เวียงคำ เมืองชะวาหรือหลวงพระบางเป็นส่วนหนึ่งของอาณาจักรสุโขทัยและเมืองบริวารอย่างล้านช้าง ซึ่งครอบคลุมถึงภาคอีสานของไทยก็น่าจะใช้อักษรเหมือนหรือพัฒนาการมาจากอักษรเมืองแม่ นั่นคือ เมืองสุโขทัย และยิ่งในรัชสมัยพระยาสิทธิพระองค์ทรงเป็นนักอักษรศาสตร์ นักศาสนา ซึ่งก็สอดคล้องกับหลักฐานที่กล่าวไว้ในหนังสือตำนานมูลศาสนา ซึ่งกล่าวถึงการเผยแพร่พระพุทธศาสนาที่เรียบเรียงโดยพระเถระชาวเชียงใหม่ สองรูปคือ พระพุทธพุทฺธามและพระพุทธญาณเจ้า ในระหว่างปี พ.ศ.2000 ถึง 2011 ในหนังสือตำนานมูลศาสนาได้กล่าวถึงพระภิกษุชาวเมืองสุโขทัย 8 รูปที่ไปศึกษาพระพุทธศาสนาสำนักพระอุทุมพรมหาสวามี แห่งเมืองพันตามลัทธิลังกาวงศ์ในบรมัญ ระยะเวลาดังกล่าวตรงกับรัชสมัยของพระยาสิทธิ ผู้ทรงกำลังฟื้นฟูพระพุทธศาสนา ครั้นบรรดาพระเถระทั้ง 8 รูปกลับมาถึงเมืองสุโขทัยแล้วต่างก็แยกย้ายกันไปเผยแพร่พระพุทธศาสนาในรัฐที่เป็นรัฐของชนชาติไทย ดังนี้

“ ล้าชาเจ้าทั้ง 8 คน เจ้าปัทมสีเอาศาสนาไปประดิษฐานในอโยธยา คนทั้งหลายก็ให้เป็นมหาสวามีนั่นแล เจ้าสุวณณศิริเอาศาสนาไปประดิษฐานในเมืองชะวาคนทั้งหลายก็ให้เป็นมหาสวามีนั่นแล เจ้าเวสสกุเอาศาสนาไปประดิษฐานในเมืองน่าน คนทั้งหลายก็ให้เป็นมหาสวามีนั่นแล เจ้าอนนทก์ก็ปฏิบัติอยู่ในป่ามะม่วงในเมืองสุโขทัยแทนที่เจ้าสุมนะนั่นแล เจ้าสุมนะเอาศาสนาไปประดิษฐานในเมืองเข็ญใหม่ นั่นแล เจ้าทั้งหลายคือ เจ้าพุทธสาคร 1 เจ้าสุชาตะ 1 เจ้าเขมะ 1 เจ้าสิทธาคีตตะ 1 นั้นช่วยกันปฏิบัติอยู่ในเมืองกลางคือว่า 2 แคว้นนั่นแล”¹⁰

ข้อความในหนังสือตำนานมูลศาสนาที่ยกมานี้ กล่าวถึงพระยาสิทธิได้ส่งสมณทูตคือ พระสุวณณศิริ ไปเผยแพร่พระพุทธศาสนาที่เมืองชะวาหรือหลวงพระบาง การที่พระสุวณณศิริไปเผยแพร่พระพุทธศาสนาที่เมืองหลวงพระบางสิ่งที่ท่านนำไปด้วยก็คือ คัมภีร์พระพุทธศาสนาและคัมภีร์พระพุทธศาสนาก็น่าจะบันทึกคัมภีร์ด้วยอักษรสุโขทัยหรืออย่างน้อยก็น่าจะมีรูปอักษร

---

¹⁰ วิชา ปุณโณทก. การอ่านจารึกสมัยต่างๆ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2535, หน้า 217-218.

สุโขทัยสมัยพระยาลิไทปะปนไปด้วย ไม่นในส่วนที่บันทึกคัมภีร์ก็น่าจะเป็นส่วนที่ใช้เขียนอธิบายข้อความในคัมภีร์หรือนิทานชาดก นิทานพื้นบ้าน ความเห็นเช่นนี้ก็สอดคล้องกับหลักฐานจารึกลายเขียนสีแดง ที่ผนังถ้ำนางอัน ซึ่งห่างจากเมืองหลวงพระบางไปทางทิศตะวันตก 25 กิโลเมตร เป็นตัวแทนของอักษรสมัยพระยาลิไทที่เข้าไปสู่ดินแดนลุ่มแม่น้ำโขง ในสมัยนั้นข้อความในจารึกนั้นถึงแม้ว่าจะเป็นข้อความสั้นๆแต่ก็พอที่จะแสดงให้เห็นรูปสัณฐานของตัวอักษรได้เป็นอย่างดี

แนวทางที่ 2 การเข้ามาโดยทางอ้อม คือ การแพร่เข้ามาจากสุโขทัยผ่านเข้าสู่อาณาจักรล้านนา ก่อนแล้วจึงเข้าสู่อาณาจักรล้านช้างลุ่มแม่น้ำโขง ทั้งฝั่งซ้ายและฝั่งขวา จากข้อความตอนหนึ่งในหนังสือมูลศาสนาระบุว่า เจ้าอาณันทก็ปฏิบัติอยู่ในป่ามะม่วงในเมืองสุโขทัยแทนที่เจ้าสุมนะนั้นแล เจ้าสุมนะเอาศาสนาไปประดิษฐานในเมืองเชียงใหม่โพ้นนั้นแล

แนวทางที่ 2 นี้มีจารึกวัดแคนเมืองซึ่งระบุว่าสร้างเมื่อปี พ.ศ.2073 อันเป็นระยะเวลาที่ห่างกันมาก พบว่ามีอักษรวิธีของอักษรธรรมเข้าไปปะปนบ้าง พร้อมทั้งรูปอักษรมีลักษณะคล้ายรูปอักษรฝักขาม แต่รูปสัณฐานส่วนใหญ่ของตัวอักษรก็ยังไม่เปลี่ยนแปลงมากนักยังคงรูปสัณฐานพอให้สืบค้นไปหารูปอักษรสุโขทัยสมัยพระยาลิไทได้

เนื้อความที่ขกมานี้ก็สอดคล้องกับประวัติศาสตร์สมัยพระเจ้ากือนาแห่งอาณาจักรล้านนา ในสมัยพระเจ้ากือนา พระองค์ได้ส่งสมณทูตมานิมนต์พระสุมนเถระจากอาณาจักรสุโขทัยสมัยพระเจ้าลิไทไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาถึงกวางศที่อาณาจักรล้านนา และพระสุมนเถระได้นำรูปอักษรไทยสมัยพระยาลิไทเข้าไปด้วย มีศิลาจารึกวัดพระยืน จังหวัดลำพูนที่ระบุว่าพระสุมนเถระได้สร้างไว้เมื่อปี พ.ศ. 1913 เป็นเครื่องยืนยันและรูปอักษรที่จารึกไว้นี้ นักปราชญ์ทางด้านอักษรโบราณหลายท่านต่างมีความเห็นว่าเป็นอักษรต้นแบบหรือ prototype ของอักษรไทยฝักขาม ในภาคเหนือ นั่นคือ รูปสัณฐานและอักษรวิธีของอักษรยังคงรักษาลักษณะอักษรสมัยพระยาลิไทไว้ได้อย่างครบถ้วน ต่อมาภายหลังรูปอักษรพื้นเมืองที่เรียกว่าอักษรตัวธรรม อักษรยวน หรืออักษรตัวเมือง ได้เข้ามาปะปน หลักฐานจารึกที่ค้นพบในระยะหลังพบว่ามีมากขึ้นเรื่อยๆจนมาเด่นชัดหรือกลายเป็นรูปอักษรอีกชนิดหนึ่ง คือ อักษรฝักขาม คือ จารึกวัดสุวรรณวิหาร จังหวัดเชียงรายที่ระบุว่าสร้างเมื่อปีพุทธศักราช 1954 ต่อมา ในสมัยพระเจ้าติโลกราช การศาสนาและอักษรศาสตร์ของอาณาจักรล้านนาเจริญรุ่งเรืองมากได้เริ่มมีการจารึกด้วยอักษรฝักขามและมากขึ้นในเวลาต่อมา

พระเจ้าติโลกราชครองราชย์ ระหว่างปี พ.ศ.1984-2030 พระพุทธศาสนาได้เจริญรุ่งเรืองมาก พระภิกษุศึกษาเล่าเรียนภาษาบาลีจัดเจนในพระไตรปิฎก ต่อมาในสมัยพระเมืองแก้วปกครอง

อาณาจักรล้านนาระหว่างปี พ.ศ.2037-2068 ในปี 2068 พระเมืองแก้วได้พระราชทานพระไตรปิฎก 60 คัมภีร์ พร้อมทั้งโปรดเกล้าฯให้พระเทพมงคลเถรพร้อมพระภิกษุผู้ติดตามไปเผยแพร่วิชายาที่อาณาจักรล้านช้าง ซึ่งตรงกับสมัยของพระโพธิสัตว์นาค พระโพธิสัตว์นาคได้อภิเษกกับพระราชธิดาของเจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่ ต่อมาพระโอรสของพระองค์ที่เกิดจากพระราชธิดาของเจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่ คือ พระเจ้าไชยเชษฐาได้ครองเมืองเชียงใหม่ในปี พ.ศ.2091-2093 ได้กลับมาสู่ล้านช้าง พร้อมทั้งนำเอาพระแก้วมรกต พระแทกรคำ และนักปราชญ์ราชบัณฑิตติดตามมาเป็นจำนวนมาก¹¹

จากการศึกษาหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ทำให้เห็นว่าเริ่มตั้งแต่สมัย พระเมืองแก้วเรื่อยมาจนถึงสมัยของพระเจ้าไชยเชษฐาธิราช ความสัมพันธ์ระหว่างอาณาจักรล้านนาและล้านช้างเป็นไปอย่างราบรื่น ต่างถ่ายโอนวัฒนธรรมซึ่งกันและกัน และวัฒนธรรมที่เด่นชัดคือ เรื่องของพระพุทธศาสนา อาณาจักรล้านนาได้ถ่ายโอนในเรื่องของศาสนาพระคัมภีร์ทางศาสนาพร้อมทั้งส่งผู้นำทางศาสนาไปเผยแพร่อีกด้วย จากจุดนี้เองทำให้เห็นถึงความเป็นไปได้ในสิ่งที่ไปควบคู่กับคัมภีร์ศาสนา นั่นคือ เรื่องของตัวอักษรที่จดจารลงไปใบบลาน แน่นนอนว่ารูปอักษรที่ใช้เป็นหลักในการจดจารก็คือ รูปอักษรธรรมล้านนา แต่นอกเหนือจากอักษรธรรมล้านนาแล้ว เป็นไปได้ไหมว่าอักษรฝักขามที่ใช้อย่างกว้างขวางในเมืองล้านนาเชียงใหม่สมัยนั้นจะแพร่กระจายไปพร้อมกับเอกสารทางพระพุทธศาสนา และวิชาการในครั้งนั้นด้วย เพราะเมื่อสังเกตดูรูปสัณฐานของตัวอักษรไทยฝักขามไม่แตกต่างจากรูปอักษรไทยสมัยพระยาสิทธิไทที่เข้ามามีอิทธิพลอยู่ในลุ่มแม่น้ำโขงก่อนหน้านี้ จึงเข้ามามีอิทธิพลต่ออักษรไทยสมัยพระยาสิทธิไทที่ใช้ก่อนแล้วเป็นทิวทอง ประเด็นนี้ สิงฆะ วรรณสัย ได้เสนอความคิดไว้ว่า “ข้าพเจ้าคิดว่า น่าสงสัยเพราะจากประมุขจารึก ภาคที่ 1-5 นั้น ที่ภาคเหนือไม่มีอักษรไทยน้อย ตำราที่เป็นใบบลานที่จารด้วยไทยน้อยในภาคเหนือก็ไม่พบ คัมภีร์ศาสนาชั้นสูงที่จารด้วยอักษรไทยฝักขามก็ไม่พบ ในภาคเหนือจะพบเป็นอักษรล้านนาแสดงว่า ภาคเหนือไม่ยอมรับอักษรพระยาสิทธิไท อักษรฝักขามก็ต่างจากอักษรพระยาสิทธิไท เพราะเป็นอักษรขอม”¹² เพื่อเป็นการยืนยันถึงความเหมือนและต่างของตัวอักษรไทยของพระยาสิทธิไท อักษรไทยฝักขามและอักษรไทยน้อยขอเสนอตารางเปรียบเทียบรูปอักษรอย่างนี้

---

¹¹ ธวัช ภูมโนทก, เรื่องเดียวกัน. หน้า 220 - 221.

¹² สิงฆะ วรรณสัย, แบบเรียนอักษรล้านนาไทย. ภาควิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ฉบับพิมพ์โรเนียว, หน้า 3 .

ตารางเปรียบเทียบอักษรพระยาสิทธิอักษรไทยฝักขามอักษรไทยน้อยอักษรไทยปัจจุบัน

อักษรพระยาสิทธิ	อักษรไทยฝักขาม	อักษรไทยน้อย	อักษรไทยปัจจุบัน
<p>ก ข ฅ ฉ ด น บ ป ย ร ว ช ช อ</p>	<p>ก ข ฅ ฉ ด น บ ป ย ร ว ช ช อ</p>	<p>ก ข ฅ ฉ ด น บ ป ย ร ว ช ช อ</p>	<p>ก ข ฅ ฉ ด น บ ป ย ร ว ช ช อ</p>

จากตารางเปรียบเทียบรูปอักษรทั้ง 3 แบบพบว่ารูปอักษรไทยน้อยในระยะหลังมีลักษณะเดียวกับรูปอักษรไทยฝักขามในภาคเหนือ ทั้งรูปแบบและตัวอักษรโดยเทียบตัวต่อตัว และมีรูปอักษรธรรมบางตัว อักษรวิธีของอักษรธรรมเข้ามาปะปนกับอักษรไทยน้อย ซึ่งการเข้ามาปะปนนั้น น่าจะมีการปะปนตั้งแต่ก่อนการเปลี่ยนแปลงจากอักษรฝักขามมาเป็นอักษรไทยน้อย กล่าวง่าย ๆ ก็คือ รูปแบบอักษรธรรมล้านนาของเชียงใหม่เข้ามาปะปนกับอักษรไทยฝักขามแล้ว อักษรฝักขามที่ได้รับการปะปนจากอักษรธรรมล้านนาก็เข้ามามีอิทธิพลต่ออักษรไทยน้อยอีกต่อหนึ่ง แล้วค่อยๆ พัฒนารูปสัณฐานพร้อมทั้งระบบอักษรวิธีของคน ในลักษณะค่อยเป็นค่อยไปจนกลายเป็นรูปอักษร อักษรชนิดหนึ่งนั่นคือ รูปอักษรไทยน้อยอย่างสมบูรณ์

รูปอักษรไทยน้อย

รูปอักษรไทยน้อยประกอบด้วย พยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์
 พยัญชนะอักษรไทยน้อยมีอยู่ 29 ตัว
 แบ่งตามวรรคได้ดังนี้

ก	ข	ค	ด	จ			
ก	ข	ค	ด	จ			
ฉ	ช ฌ	-	-	ย			
จ	ฉ ช/ฌ	-	-	ย			
ด	ต	ถ	ท	น			
ด	ต	ถ	ท	-	น		
บ	ป	ผ	ฝ	พ	ฟ	ม	
บ	ป	ผ	ฝ	พ	ฟ	ม	
ร	ล	ว	ล/ล	ห	อ	ฮ	ฬ
ร	ล	ว	ล/ล	ห	อ	ฮ	ฬ

รูปพยัญชนะพิเศษ 8 ตัว

อี   ฮม   ฮน   ฮล   คน   พย   ขน   หย
 อย   หม   หน   หล   คน   พย   ขน   หย

หมายเหตุ

ในคัมภีร์โบราณมักจารรูปอักษรต่างจากที่ให้ไว้ข้างต้นนี้ก็มี เช่น

ก	จารเป็น	ก, ฅ	ก	ข	จารเป็น	ฟ	พ
ข	"	ข	ข	ขี	"	ฟ	ฟ
ค	"	ค	ค	ม	"	ม	ม
ฅ	"	ฅ	ฅ	อ	"	ฅ	ฅ
ง	"	ง	ง	ร	"	ร	ร
จ	"	จ	จ	ฉ	"	ฉ	ฉ
ฉ	"	ฅ/ฉ	ช/ฅ	ว	"	ว	ว
ต	"	ต	ต	ด	"	ด	ด
น	"	น	น	น	"	น	น
บ	"	บ	บ	บ	"	บ	บ
ป	"	ป	ป	ป	"	ป	ป

ผ   "   ผ   ผ
 ผ   "   ผ   ผ

ร   "   ร   ร

รูปสระ

รูปสระไทยน้อยมีอยู่ 23 รูป คือ

รูปสระไทยน้อย	รูปสระไทยมาตรฐาน
+ะ	+ะ
+า	+า
+อ	+อ
+ิ, +ึ	+ิ
+ุ	+ุ
+ย	+ย
+เ	+เ
+แ	+แ
+เ็	+เ็
+เื	+เื
+เ๋	+เ๋
+เ๊	+เ๊

รูปสระไทยน้อย	รูปสระไทยมาตรฐาน
+ะ	+ะ
+า	+า
+อ	+อ
+ิ	+ิ
+ุ	+ุ
+ย	+ย
+เ	+เ
+แ	+แ
+เ็	+เ็
+เื	+เื
+เ๋	+เ๋
+เ๊	+เ๊
	+ไม่มีในภาษา ไทยมาตรฐาน + นิกหิต + ทยอหยาตนี้

๖	โ+
๖+ะ	เ+ะ
๖+	+อ
๖ว	๖

มีสระพิเศษอีกหนึ่งตัวคือ **๖ ๖** สระออยเป็นสระออยที่มีเสียงพยัญชนะตัว ย สะกด

ข้อสังเกต

รูปสระไทยน้อยเหมือนกับสระไทยมาตรฐานปัจจุบัน นั่นคือ จะมีรูปสระใช้เพียงรูปเดียว คือ รูปสระจม ไม่มีรูปสระลอยใช้ สามารถใช้ตัวสระออยเป็นท่อนให้พยัญชนะเกาะได้เหมือนอักษรไทยมาตรฐาน มีต่างกันบ้างก็เฉพาะสระ **๖** ออยเท่านั้น

ตัวเลขไทยน้อย

ตัวเลขไทยน้อยหรือตัวเลขที่ใช้ในภาษาอีสานทั่วไปมีอยู่ด้วยกัน 3 รูปคือ เลขไทยน้อย เลขธรรมและเลขโหราซึ่งได้กล่าวมาแล้ว

เปรียบเทียบเลขไทยน้อยกับเลขไทยปัจจุบัน

เลขไทยน้อย

๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ ๘ ๙ ๐

เลขธรรมหรือตัวเลขที่ใช้กับอักษรธรรม

๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ ๘ ๙ ๑๐

เลขโหรา

๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ ๘ ๙ ๑๐

เลขไทยปัจจุบัน

๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ ๘ ๙ ๑๐

ตัวเลขทั้ง 3 ชนิดดังกล่าวข้างต้นนั้น แต่ละชนิดใช้ไม่เหมือนกัน แต่หลักการทุกๆ ไปแล้วจะพิจารณาถึงรูปอักษรที่จารึกหรือจารึกด้วยอักษรโบราณคือ ถ้าจารหรือจารึกด้วยอักษรใดก็จะใช้เลขนั้น อย่างเช่น ถ้าจารหรือจารึกด้วยอักษรไทยน้อยก็จะใช้เลขไทยน้อย หากจารหรือจารึกด้วยอักษรธรรม ก็จะใช้ตัวเลขธรรมด้วย ตัวเลขโหราก็ใช้ต่างจากตัวเลขไทยน้อยและตัวเลขธรรม คือ ใช้ในกรณีที่ อักษรไทยน้อยหรืออักษรธรรมนั้นจารหรือจารึกตำราต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งตำราโหราก็ด้วยแล้วจะต้องใช้เลขโหรา เพราะถือว่าเป็นเคล็ดลับในการคำนวณ หรืออีกนัยหนึ่งอาจเป็นการหวังวิชาก็ได้

หมายเหตุ

ข้อความตามที่กล่าวมานี้อาจไม่เป็นไปดังกล่าวข้างต้นนั้นทั้งหมด เพราะบางแห่งอาจขึ้นอยู่กับความนิยมการใช้ตัวเลขนั้นๆ ก็ได้ เช่น บางแห่งพบว่า ไม่ว่าจะจารหรือจารึกด้วยอักษรไทยน้อยหรืออักษรธรรมก็ยังใช้ตัวเลขไทยน้อย หรือตัวเลขธรรมเพียงอย่างเดียวในทั้งกับตัวอักษรไทยน้อยและอักษรธรรม ฉะนั้นนักศึกษาควรอ่านตัวเลขให้ได้ทั้ง 3 ชนิด

วรรณยุกต์

จากการศึกษาวรรณกรรมที่จารหรือจารึกด้วยอักษรไทยน้อยก็คืออักษรธรรมก็ดี ถ้าเป็นรูปอักษรยุคแรกๆ จะไม่พบรูปวรรณยุกต์ที่เหมือนกับรูปวรรณยุกต์ปัจจุบันนี้ทั้งๆ ที่ระดับเสียงวรรณยุกต์ในภาษาถิ่นอีสานมีถึง 6 เสียง ดังนั้นการอ่านอักษรธรรมก็คืออักษรไทยน้อยก็จึงเป็นสิ่งที่ยุ่งยากสำหรับผู้อ่าน ผู้อ่านต้องอ่านผันเสียงเอาเอง หากผันแล้วได้ใจความก็ถือว่าถูกต้อง ถ้าอ่านผันแล้วไม่ได้ใจความก็ถือว่าคำคำนั้นอาจไม่ใช่คำที่เราต้องการอ่านหรือต้องการสื่อออกมาก็ได้

การอ่านค้นหาเสียงเอาเองนี้ ถ้าผู้อ่านเป็นคนท้องถิ่นรู้จักคำท้องถิ่นนั้นคืออยู่แล้วคงไม่ค่อยจะมีปัญหามากนัก แต่หากผู้อ่านไม่ใช่เป็นคนท้องถิ่น และไม่สามารถพูดภาษาท้องถิ่นได้ การอ่านค้นหาเสียงจะเป็นปัญหากับผู้อ่านนั้นอย่างมาก

เรื่องวรรณยุกต์นี้มีผู้รู้หลายท่านเสนอว่าจะใช้อักษรโบราณอีสานไม่มีรูปวรรณยุกต์เลยก็คงไม่ถูกต้องนัก เพราะหนังสือผูกไม่ว่าเป็นหนังสือเก่าหรือใหม่จะพบเครื่องหมาย / อยู่บ่อยๆและเครื่องหมาย / จะมีค่าของเสียงในคำนั้นเท่ากับวรรณยุกต์โท เป็นไปได้ไหมที่เครื่องหมาย / นี้ก็คือรูปวรรณยุกต์โท ของอักษรธรรมหรืออักษรไทยน้อยนั่นเอง (อักษรธรรมรุ่นหลังๆคือ หลังจาก พ.ศ.2410 เป็นต้นมาพบว่ามีการใช้รูปวรรณยุกต์อยู่บ้าง)

เครื่องหมายวรรคตอน

เครื่องหมายวรรคตอนในหนังสือธรรมได้กล่าวมาแล้วในส่วนของอักษรธรรม ในที่นี้จะกล่าวถึงการใช้เครื่องหมายต่างๆในอักษรไทยน้อย การใช้เครื่องหมายต่างๆในหนังสือที่เขียนหรือจารด้วยอักษรไทยน้อยมีการใช้น้อยมาก ซึ่งพอจะสรุปถึงเครื่องหมายวรรคตอนเท่าที่พบได้ดังนี้

1. ๑-!- เครื่องหมายฟองมัน ใช้สำหรับเริ่มต้นหรือเริ่มเรื่องในการจารหนังสือ¹³
2. ๐ เครื่องหมายไม้ยมกหรือเลข ๐ พบว่าใช้ตอนเริ่มต้นข้อความเขียนหนังสือหรือใช้ในการซ้ำคำและซ้ำความซึ่งก็มีลักษณะการใช้เหมือนกับเครื่องหมายไม้ยมกในภาษาไทยปัจจุบัน
3. เครื่องหมายนี้ ๔ ๔ (คล้ายกับเครื่องหมายอัฒประกาศแต่อัฒประกาศ มีเครื่องหมาย #ซึ่งเอาไว้ปิดข้อความด้วย) เครื่องหมาย๔ ใช้เป็นเครื่องหมายบอกการจบตอนหนึ่งๆ

---

¹³ คำว่า ฟองมัน น่าจะมาจากภาษาเขมรว่า ព្រង់ ฝองมัน แปลเป็นภาษาไทยว่า ไข่ไก่ แต่เมื่อครูปเครื่องหมายแล้วน่าจะตรงกับคำภาษาเขมรว่า ព្រង់ ฝองมัน แปลเป็นภาษาไทยว่า ตาไก่

อักษรวิหี

อักษรวิหีหรือวิธีประสมพยัญชนะกับสระมีวิธีการประสมเหมือน หรือใช้ระบบเดียวกับ อักษรวิธีอักษรไทยปัจจุบัน (จะต่างกันก็เพียงการใช้พยัญชนะประสมบางตัวเท่านั้น) นั่นคือ วางรูป พยัญชนะไว้บนบรรทัด พยัญชนะที่ทำหน้าที่เป็นพยัญชนะต้นและพยัญชนะควบกล้ำหรือทำหน้าที่ เป็นตัวสะกด หรือพยัญชนะประสมจะวางรูปพยัญชนะตัวที่มาควบกล้ำนั้นไว้บนบรรทัดด้วย (เว้น หลที่ใช้พยัญชนะตัวลเพื่ออักษรตัวธรรมมาควบ และยังมีตัวสะกดที่ใช้ ย ห้อยหรือหยอหยาดน้ำก็ วางไว้ได้บรรทัดด้วย) ส่วนการวางรูปสระนั้นจะวางไว้รอบพยัญชนะ คือ ข้างหน้า ข้างบน ข้างล่าง ข้างใต้ และข้างหลัง

ตัวอย่างการวางรูปสระไว้ข้างหน้าพยัญชนะต้น เช่น

เข๋น	เข๋น	เข๋น	เข๋น	เห็น	เป็น	เล่น	เย็น
แก	แม	แค	แฉ	แก	แม	แค	แฉ
โก	โง	โค	โง	โก	โง	โค	โง
โห	โค	โห	โง	ให้	โค	ใหญ่	ไว้

ตัวอย่างการวางรูปสระไว้บนพยัญชนะต้น เช่น

กั๋บ	กั๋บ	กั๋บ	กั๋บ	กั๋บ	กั๋บ	กั๋บ	กั๋บ
อึ๋น	อึ๋น	อึ๋น	อึ๋น	อึ๋น	อึ๋น	อึ๋น	อึ๋น
อึ๋น	อึ๋น	อึ๋น	อึ๋น	อึ๋น	อึ๋น	อึ๋น	อึ๋น
อึ๋น	อึ๋น	อึ๋น	อึ๋น	อึ๋น	อึ๋น	อึ๋น	อึ๋น

ตัวอย่างการวางรูปสระไว้ใต้ตัวพยัญชนะต้น

บุบ ๑๒ บุบ ๑๓ ๑๔ ๑๕

บุญ ๑๖ บุตร ๑๗ ๑๘

๑๙ ๒๐ ๒๑ ๒๒ ๒๓

๒๔ ๒๕ ๒๖ ๒๗

ตัวอย่างการวางรูปสระไว้ข้างหลังพยัญชนะ

๒๘ ๒๙ ๓๐ ๓๑ ๓๒

๓๓ ๓๔ ๓๕ ๓๖ ๓๗

๓๘ ๓๙ ๔๐ ๔๑ ๔๒

๔๓ ๔๔ ๔๕ ๔๖ ๔๗

๔๘ ๔๙ ๕๐ ๕๑ ๕๒

๕๓ ๕๔ ๕๕ ๕๖ ๕๗

ตัวอย่างการวางรูปสระประสม

๕๘ ๕๙ ๖๐

๖๑ ๖๒ ๖๓

๖๔ ๖๕ ๖๖

๖๗ ๖๘ ๖๙

๗๐ ๗๑ ๗๒

๗๓ ๗๔ ๗๕

๗๖ ๗๗ ๗๘ ๗๙

๘๐ ๘๑ ๘๒ ๘๓

ตัวอย่างการวางรูป ๓ แทนเสียงสระเอีย

๘๔ ๘๕ ๘๖

๘๗ ๘๘ ๘๙

จฺก วฺก ฌฺก

เรียก เวียก เสียง

ตัวอย่างการวางรูป ๙ ที่ใช้แทนเสียงสระออย

กฺย ฌฺย ฌฺย ฌฺย

กอย คอย น้อย สอย

ตัวอย่างการใช้ไม้กงแทนเสียงสระโอะลครูป

คิม แววิม ฌิม ปิม

คน เววน นม ปน

ฌิม ฌิม ฌิม ฌิม

ผม ลม ขม กม

การใช้สระพิเศษหรือเครื่องหมายประกอบการเขียน

อักษรไทยน้อยมีเครื่องหมายประกอบการเขียนอยู่ 2 ชนิด คือ

- 1. เครื่องหมายนิคหิต
- 2. เครื่องหมายไม้หันอากาศ

1. เครื่องหมายนิคหิต ๙ มีวิธีการใช้อยู่ 4 อย่าง คือ

1.1 ใช้ประกอบวางบนรูปพยัญชนะแทนเสียงไม้ไต่คู้ ๙ เช่น

จฺกขะคฺกฺกัฒเฑาย จันทคฺกฺกัฒเฑ

ฌฺกฺกฺกัฒเฑอญกัฒเฑ ฌฺกฺกฺกัฒเฑอญกัฒเฑ

1.2 ใช้ประกอบวางบนรูปพยัญชนะแทนเสียง อ เช่น

พะตฺขเฑอญกัฒเฑอญกัฒเฑ ๙ พระคนเม้งบได้กล่าวอำพราง

๙ เป็นปิ่นชญาทงมทวญกัฒเฑ ๙ เป็นปิ่นชญาทงมทวญกัฒเฑ

ขงำทงค้ว

หมอทงค้ว หมอทงค้ว-หมอทงเม่น

1.3 ใช้ประกอบวถบงรูปพยัญชนะแทนเสียง ำ เช่น

ค้คองแฉวโงขงมข้ทงขงขงค้ว ค้คองแฉวโงขงมข้ทงขงขงค้ว

1.4 ใช้ประกอบวถบงรูปพยัญชนะแทนเสียง ะ พยัญชนะที่สุควรรคใช้ในค้ภษง

บถล้ เช่น

ขงขง ก้มม้ง ขงค้ ส้งค้ง ขงขง ท้มม้ง

2. เครื่องหมงยไม้ห้นอทงค้ว มีวิธีกรใช้ 2 ประการ ค้ว

2.1 ใช้เหมือนเครื่องหมงยไม้ห้นอทงค้วในภษงไทยปัจจุบัน เช่น

ขง: ฉัดภษ กอดแกวอด พระส้คตทงค้ว

แฉว ผู่สัดโงขง ผู่สัดโงขง

เมือร้กแพงเพ็งใจ เมือร้กแพงเพ็งใจเอือค้ว

2.2 ใช้วถงไว้บนพยัญชนะค้แทนเสียงรูปวรรณยค้ทอ เช่น

ต้งค้คองขงขงค้ว ค้คองขงขงค้ว

ขงขง 6 ค้คองขงขงค้ว ขงขงค้ว

ขงขง ค้คองขงขงค้ว ขงขงค้ว

หลักเกณฑ์การประสมค้อักษรไทยน้อย

ในอักษรวิธีอักษรไทยน้อยเหมือนกับอักษรวิธีอักษรไทยมาตรฐาน นั้นค้ว แบ่งเป็นมตรว

สะกดได้ 9 แม่ ดังนี้

แม่ ก กา	ก กา
แม่ กก	กัก
แม่ กค	กัค
แม่ กข	กักข
แม่ กง	กักง
แม่ กน	กักน
แม่ กม	กักม
แม่ เกย	กักเยย
แม่ เกอว	กักเวว

มาตราตัวสะกดทั้ง 9 แม่ มีวิธีการแจก อย่างนี้

1. แม่ ก กา (ก กา) ได้แก่ สระที่ประสมกับพยัญชนะโดยไม่มีตัวสะกดมีลักษณะการแจกเหมือนแม่ ก กา ในอักษรวิธียุคปัจจุบันอย่างนี้

อักษรไทยน้อย	อักษรไทยปัจจุบัน	ตัวอย่างคำที่ประสมสระกับพยัญชนะ
+	๕	กะ ปะ กิจจะ พะคน กะ ปร้ กิจัះ พะคัณ
+	+	กา ปา หานา กา ป่า ฆา ขา
๑, ๐ +	๑	กิมิจสี กิมิจสี
๑, ๑ +	๒	นิถิมิตี นิถิมิตี
๑, ๑ +	๒, ๒	กีหรือถือชื่อ กีหรือถือชื่อ
+	+	สุริยา ทุกขา กุมารา สุริยา ทุกขา กุมารา

อักษรไทยน้อย	อักษรไทยปัจจุบัน	ตัวอย่างคำที่ประสมสระกับพยัญชนะ
กัณ	+ก	กก ออก นก ตก
กั	+ก	กัณ อัก กัณ ตัก จัก สัก ตัก ชัก
กัณ	+ก	จัก ฉัก ฉัก อัก ปาก อกาก หาก มาก
กัณ	+ก	ปาก ยาก าก มาก อิก หลิก หยิก
กัณ	+ก	อิก ัก อัก หลิก ปัก อัก
กัณ	+ก	ัก ปัก อัก นิก สัก สัก
กัณ	+ก	นิก สัก สัก นิก สัก สัก
กัณ	+ก	นิก สัก สัก นิก สัก สัก
กัณ	+ก	นิก สัก สัก นิก สัก สัก
กัณ	+ก	นิก สัก สัก นิก สัก สัก
กัณ	+ก	นิก สัก สัก นิก สัก สัก
กัณ	+ก	นิก สัก สัก นิก สัก สัก
กัณ	+ก	นิก สัก สัก นิก สัก สัก

ฟวก	ฟัก	สะดวก ลวก หมวก
ฟูก	เฟียก	ผ: ดิวก ฉิวก ชิวก เวียก เรียก
เฟือ, เฟือก	เฟือก	ฟูก ฟูก เจือก เลือก เซือก
เฟือ, เฟือก	เฟือก	เฟือก เฟือก เฟือก เล็ก เส็ก, เส็ก เฟือก เฟือก เฟือก

3. แม่ กต (กต) ได้แก่ สระที่ประสมกับพยัญชนะมีพยัญชนะตัว ๑, ๑d
(ค,ข) เป็นตัวสะกด มีวิธีการแจกอย่างนี้

อักษรไทยน้อย	อักษรไทยปัจจุบัน	ตัวอย่างคำที่ประสมสระกับพยัญชนะ
กต, ด	+ ก	พระสัตว์ถาคต บค,บท พ: สัตถก กต บด
กค	กค	ฝูงสัตว์ กัด นัด กฏ กัด กัด บัด
กค	+ ก	บาด กาด สาด, สาดร์
กค, กค, กค +, +, +, ค	+ ก	บาท ภาค สาด กิง, กิด กิด กิด
กค, กค +, +, ค	+ ก	กิด กิด กิด กิด กิด กิด
กค	กค	กิด กิด กิด กิด
กค	กค	กิด กิด กิด กิด
กค	กค	กิด กิด กิด กิด
กค	กค	กิด กิด กิด กิด

๕๕๓	๕๕๓	แปด แกวค
๕๖๑	๕๖๑	แปด เกวค
๕๖๑	๕๖๑	โกฏี สอด ประโยค, โชนัน
๕๖๑	๕๖๑	โกลด อ้อด โกลด
๕๖๑	๕๖๑	ทอด ถอด ขอด
๕๖๑	๕๖๑	ทอด กอด ปอด
๕๖๑	๕๖๑	กวค หมวด
๕๖๑	๕๖๑	กาวค หมวด
๕๖๑	๕๖๑	เสียด เกียรติ
๕๖๑, ๕๖๑	๕๖๑	เสียด กวด
๕๖๑, ๕๖๑	๕๖๑	เคียด เคียด เคียด
๕๖๑, ๕๖๑	๕๖๑	เคียด เคียด เคียด
๕๖๑, ๕๖๑	๕๖๑	เคียด ประเสริฐ เกิด
๕๖๑, ๕๖๑	๕๖๑	เคียด ประเสริฐ เกิด

4. แม่ กบ (กบ) ได้แก่ สระที่ประสมกับพยัญชนะมีพยัญชนะตัว บ (บ) เป็นตัวสะกด มีวิธีการแจกอย่างนี้

อักษรไทยน้อย	อักษรไทยปัจจุบัน	ตัวอย่างคำที่ประสมสระกับพยัญชนะ
๕บ	+บ	พบ กบ ลบ คบ
๕บ	๕บ	พบ กบ ลบ คบ รับ กับ นับ ถับ
๕บ	+๕บ	รับ กับ นับ ถับ คาบ นาบ หาบ กาบ
๕บ	+๕บ	คาบ นาบ หาบ กาบ ดาบ ผาบ ขาบ ราบ

๐, ๑, ๙, ๙๒	๑, ๙ ป	คิบ หีบ หนีบ
๑, ๑๒	๑, ๒ ป	คิบ หนีบ หนีบ
๑๒	๑๒	คิบ คีบ
๑๒	๑๒	คิบ คีบ
๑๒	๑๒	คิบ คีบ
๑๒	๑๒	คิบ คีบ
๑๒	๑๒	คิบ คีบ
๑๒	๑๒	คิบ คีบ
๑๒	๑๒	คิบ คีบ
๑๒	๑๒	คิบ คีบ
๑๒	๑๒	คิบ คีบ
๑๒	๑๒	คิบ คีบ
๑๒	๑๒	คิบ คีบ
๑๒	๑๒	คิบ คีบ
๑๒	๑๒	คิบ คีบ
๑๒	๑๒	คิบ คีบ

5. แม่ กง (๑๒) ได้แก่ สระที่ประสมกับพยัญชนะมีพยัญชนะตัว ๑ (๑) เป็น
ตัวสะกด มีวิธีการแจกอย่างนี้

อักษรไทยน้อย	อักษรไทยปัจจุบัน	ตัวอย่างคำที่ประสมสระกับพยัญชนะ
ง	+ง	ส่ง วง หลง กง
ങ	+ങ	ฉิ่ง จิ่ง ฆิ่ง กิ่ง ดั่ง ชั่ง ฟั่ง กั่ง
+ว	+ว	ส่ง ย่ง ฬ่ง ก่ง ต่าง ทาง อย่าง
๑, ๑+ +, +๑	ง	ตาว ทาว ยาว ยิง สิ่ง สิ่ง
๑, ๑+ +, +๑	ง	ยั้ง ฉิ่ง ฉิ่ง คณิ่ง คิ่ง คิ่ง
๑, ๑+ +, +๑	ง, ง+ +, +๑	ฉิ่ง ฉิ่ง ฉิ่ง ซึ่ง จิ่ง ถิ่ง คริ่ง
+ง	+ง	ฉิ่ง ฉิ่ง ฉิ่ง บุง ฮุง ลุง ฮุง
+ง	+ง	บุง ฮุง ลุง ฮุง ฝุง ฮุง ฮุง
+ง	+ง	ฮุง ฮุง ฮุง เฮ็ง เฮ็ง เก็ง
+ง	+ง	เฮ็ง เฮ็ง เก็ง แมง แด่ง แสง แพง
ง	ง	แมง แด่ง แสง แพง โยง โป่ง โกง
ง, +ง	+ง	ง ยง กง ค้อง ร้อง ก้อง
ง	+ง	ตอง งอง ฆอง เสียง เลี้ยง เตียง
ง	+ง	ตอง งอง ฆอง เสียง เลี้ยง เตียง

6. แม่ กน (กว) ได้แก่ สระที่ประสมกับพยัญชนะมีพยัญชนะตัว ๒ (น) เป็นตัวสะกด มีวิธีการแจกอย่างนี้

อักษรไทยน้อย	อักษรไทยปัจจุบัน	ตัวอย่างคำที่ประสมสระกับพยัญชนะ
กข	กน	คน คน ถนน หน คิม ทิม ภูมิ ภิรม
กข	กน	หัน กัน กะทัน กวม กวม กะฉวม
กข	กน	สงสถาน ขาน นีระพาน ฉิ่งฉ่าง ยาว ธีระพาน
กข	กน	อินดู ปินชยา อิน อินดู ปินฉวย ยิม
กข	กน	อิน คิน คิล เกลิน อิน คิม ฉิม รัม
กข	กน	อิน อิน อิน อิน
กข	กน	กณ บณ หนน
กข	กน	กณ บณ ฆณ กณ กณ กณ
กข	กน	กณ กณ กณ เป็น เห็น ทเนน
กข	กน	กณ กณ กณ แคน แมน แลน
กข	กน	กณ กณ กณ โคน โคน โคน โกณ โคน โคน

เ็, +อฬ	+อฬ	นอน กอน คอน มอน นอฬ กอฬ ตอฬ มอฬ
เ็จฬ	เ็จฬ	ชวน ล้วน ม้วน ฉ้วน ฉ้วน ม้วน
จฬ	เ็ยฬ	เขียน, เร็ยณ เ็ยณ จ็ฬ จ็ฬ จ็ฬ
		เพ็ณ เก็ณ เ็ณ เ็ณ เ็ณ เพ็ณ เ็ณ เ็ณ เ็ณ

7. แม่ กม (กม) ได้แก่สระที่ประสมกับพยัญชนะมีพยัญชนะตัว ม (ม) เป็นตัวสะกด มีวิธีการแจกอย่างนี้

อักษรไทยน้อย	อักษรไทยปัจจุบัน	ตัวอย่างคำที่ประสมสระกับพยัญชนะ
กม	+ม	กม นม ซม สม กัม มิม ฉิม สิม
กม	กัม	จัม กัม จัม กัม
กวม	+กวม	ตาม งาน นาม ลาม
เ็, เ็, เ็, +ม	เ็, +ม	ฉ้าม งาม พาม ฉ้าม อิม จิม คิม นิม
เ็, เ็, +ม	เ็, +ม	อิม จิม มิม ฉิม คิม ลิม
เ็, +ม	เ็, +ม	ดิม ฉิม ทุม อุม หนุม
เ็, +ม	+ม	ทุม อุม ฆุม ตุม ทุม ชุม
		ตุม ทุม ฐุม

เ+ม	เ+ม	เต็ม เต็ม
แ+ม	แ+ม	เต็ม เต็ม
แ+ม	แ+ม	เต็ม เต็ม
เ+ม	เ+ม	เต็ม เต็ม
เ+ม	เ+ม	เต็ม เต็ม
เ+ม	เ+ม	เต็ม เต็ม
เ+ม	เ+ม	เต็ม เต็ม
เ+ม	เ+ม	เต็ม เต็ม
เ+ม	เ+ม	เต็ม เต็ม
เ+ม	เ+ม	เต็ม เต็ม
เ+ม	เ+ม	เต็ม เต็ม

8. แม่ เกย (เกย) ได้แก่ สระที่ประสมกับพยัญชนะมีพยัญชนะตัว ย,) (ย) เป็นตัวสะกด มีวิธีการแจกอย่างนี้

อักษรไทยน้อย	อักษรไทยปัจจุบัน	ตัวอย่างคำที่ประสมสระกับพยัญชนะ
เ+ย	เ+ย	นัย จัย ถัย นัย จัย ถัย
แ+ย	แ+ย	นาย สาย ฝ่าย กาย นาย สาย ฝ่าย กาย
เ+ย	เ+ย	สุย ลุย สุย ลุย
เ+ย	เ+ย	ลย เคย เคย ลย เคย เคย

จ+ย	ไ+ย	โคย โสย
จ็, อย	จอย	จ็อย ไรย
จวย	จ็อย	จ็อย ค็อย น็อย
จ็อย	จ็อย	จ็อย อยย ฆอย
จ็็, จ็็อย	จ็็อย	กั๊วย หนัวย สวย ทวย
จ็+ย	จ็+ย	จ็็วย ฆววย ฆววย ทยวย
		เสวย เซย
		จ็็็อย จ็็็อย
		เหม็อย เหน็อย
		จ็็็็อย จ็็็็อย
		ไซย ไทย
		จ็็อย ไทย

9. แม่ กอว (ก็ว) ได้แก่ สระที่ประสมกับพยัญชนะมีพยัญชนะตัว ว (ว) เป็นตัวสะกด มีวิธีการแจกอย่างนี้

อักษรไทยน้อย	อักษรไทยปัจจุบัน	ตัวอย่างคำที่ประสมสระกับพยัญชนะ
+วอ	+วอ	สาว ว่าว ขาว
อ็, +ว	จ็	ฉาว จาว ยาว ทิว คิว สีว
แหว	แหว	หิว กิว สีว แถว แล้ว แก้ว
+จว	จ็็	แหวว แหวว แหวว เสียว เที้ยว เยี้ยว ฉิว ฑิว ยิว

ข้อสังเกต

การจารตัวอักษรในโบราณไม่ว่าจะเป็นการจารตัวอักษรธรรมหรืออักษรไทยน้อย มักจะ
จารผสมกันอยู่ เช่น ที่จารตัวอักษรไทยน้อยก็มักจะมีตัวอักษรธรรมผสมอยู่ด้วยเสมอ

การเขียนคำย่อหรือตัวพิเศษ

อักษรวิธีอักษรธรรมก็คืออักษรไทยน้อยก็ดี มีอักษรวิธีพิเศษนั้นคือ พยัญชนะตัวเดียวผสมสระได้หลายตัวพร้อมกัน ซึ่งถือเป็นหลักพิเศษ ในการจารอักษรไทยน้อย หรืออักษรธรรมเพื่อเป็นการลดตัวพยัญชนะที่ซ้ำกันให้เหลือตัวเดียวและประสมเข้ากับสระพร้อมกันหลายตัวพบมากในสระเดี่ยว ส่วนสระประสมกับสระเดี่ยวมีบ้างแต่ไม่มากนัก สระประสมกับสระประสมพบน้อยมาก

คำย่อหรือตัวพิเศษนี้มีรูปร่างแตกต่างไปจากเดิมมาก ผู้อ่านจะต้องจดจำเอาว่าอ่านอย่างไร เพื่อสะดวกในการอ่านหนังสือไทยน้อย ได้รวบรวมคำย่อหรือตัวพิเศษมาแสดงไว้ดังนี้ พยัญชนะตัวเดียวผสมสระ 2 ตัว ตัวอย่างเช่น

พยัญชนะ (ก) ตัวอย่างเช่น

โกนแล้วคึกเงา
โกนอ

คำถ่ายถอด โกกันแล้วคือนกเงาโกหนอง
ความหมาย โกลกันเหมือนนกโกลหนองน้ำ

พยัญชนะ (ข) ตัวอย่างเช่น

ไขนแล้วมวน

คำถ่ายถอด ไขขานแล้วมวน
ความหมาย พูดยาไพเราะ

พยัญชนะ (ค) ตัวอย่างเช่น

คึนนวนพ้อม

คำถ่ายถอด คู่คนนวนพ้อม
ความหมาย พร้อมกันทุกคน

พยัญชนะ (ง) ตัวอย่างเช่น

โงงทุฉีกมิด

คำถ่ายถอด ไร่องทุฉีกมีคิมัว
ความหมาย ฝุ่นคดุ้งคดบมีคิมิด

พยัญชนะ (จ) ตัวอย่างเช่น

จำกนอญคึกเงา
โกนอ

คำถ่ายถอด จำกนอญคือนกเงาโกหนอง
ความหมาย จำกนอญเหมือนนกโกลจากหนอง

พยัญชนะ (ช) ตัวอย่างเช่น

อุจกั๖คร๖ย๖ว๖กั๖

คำถ่ายถอด ชุชชอยคำคำชวอชากัน
ความหมาย ชุชชวยสนับสนุนกัน

พยัญชนะ (ค) ตัวอย่างเช่น

คึ๖ค๖อ๖ง๖ค๖ง๖ค๖ง๖ค๖ง๖

คำถ่ายถอด คินคำคองคองคองคองคอง
ความหมาย เข้าที่สั้นคองใช้หลักคอง

พยัญชนะ (ถ) ตัวอย่างเช่น

โถ๖ม๖ง๖พ๖อ๖ย๖อ๖ย๖ม

คำถ่ายถอด ถามโถนึ่งพอยอของยาม
ความหมาย ถามโถนึ่งพอยได้ไปเชื่อม

พยัญชนะ (ท) ตัวอย่างเช่น

ท๖ก๖พ๖อ๖ม๖ย๖ง๖ม๖ห๖น๖

คำถ่ายถอด ทุกที่พอมสูงหมูทะหาน
ความหมาย ทุกที่พร้อมหมูทหาร

พยัญชนะ (ป) ตัวอย่างเช่น

ป๖ม๖ง๖ว๖ต๖ว๖ไป๖ก๖ด๖ว๖ด

คำถ่ายถอด ปุปาเมียนคายไปกิดขาด
ความหมาย ปุปลาตายหมด

พยัญชนะ (ผ) ตัวอย่างเช่น

โผ๖ม๖โผ๖ย๖ะ๖ย๖บ๖ม๖ว๖
เป๖ห๖แบ๖

คำถ่ายถอด โผผุมโผยะยบมานเป็นแพ
ความหมาย โครปราบมารชนะ

พยัญชนะ (พ) ตัวอย่างเช่น

ไพ๖ว๖ก๖พ๖อ๖ม๖น๖้า๖แ๖ค๖
แป๖ด๖พิ๖

คำถ่ายถอด ไพพวกพอนำเข้าแปดพัน
ความหมาย ไพรตามไปแปดพัน

พยัญชนะ (ล) ตัวอย่างเช่น

ลฎาบได้เอวผาดกุ่มมะฉี่ คำถ่ายถอด ลฎาบได้เอานาคกุ่มมะฉี่
ความหมาย มีลาภได้กุมารี

พยัญชนะที่มี ห นำ ผสมสระ 2 ตัว ตัวอย่างเช่น

ฝู้งหู่เหว้อยกัฉี่ คำถ่ายถอด ฝูงหมู่มึเหมื่อยก็ฉี่ไหลหลามเข้า
คุงเตาดินจี่
โขววมเขวคุงเตาดินฉี่ ความหมาย ฝูงหมู่มึหลังไหลเข้า เต่า อีฐ

พยัญชนะต้นตัวเดียวผสมสระ 3 ตัว

พยัญชนะ (ค) ตัวอย่างเช่น

ไค อ่านว่า ไค้คู้, คู้คู้

พยัญชนะต้นตัวเดียวผสมสระ 4 ตัว ตัวอย่างเช่น

พยัญชนะ (ต) ตัวอย่างเช่น

เต๊วจ อ่านว่า ตูตีเต๊วตาย

ແບບທັດອາພ

... ເສື້ອນໄຫວ ກູນພັນຕາມ ໂລກມາໄພອາດ
 ໃຈສູນໃຈເກົາ ກູນອອກແກວກອນຂຽນ
 ພື້ນບໍ່ ປະໂຫຍດດາງ ເປັນເຫງືອອາຫານພື້ນ
 ພໍ່ປຸກປຸນປ່ອງເປັນ ເອກໂທມທັນອາງ
 ລົງສາດກຸນ ເຊື້ອສາດນາງອິນ
 ເຮັດກໍ ເປັນພຽງພໍ ໂລກລື່ມທຽດາງ
 ແບບນຸ້ມ ເຊິ່ງດຳແກວ ສນັກຂອງແກ້ວຫຼາກ
 ລົງລື່ມລົງກຸນກຸນຂອງສອບສວນ
 ໂນນະດອນກາງ ເອົາອວນເປັນເອກ
 ລົງທານທາງສູເຊື້ອນຸ້ມ ແທແຫຼວ
 ແບບນາກການແກນຕັມ ຕໍ່ຕື່ມຫຼາຫຼັກ ກໍດີ
 ພໍ່ປຸກອາລົງຂຽນຂອດເວົ້າເອົາໄດ
 ສູ່ວາ ດຳທຸກລັມ ສັນລະວິນໄພໂລກກໍດີ
 ພໍ່ບໍ່ ໂຫຍດຊຸດ ດຳລອນອັດອວນ ແທແລວ
 ເທື່ອນີ້ ເຊິ່ງອຸນເຍື່ອນ ຢາໄລ່ກແລ່ນກຸນຕົວພໍ່ທອນ